

Bemærkninger til forslaget.

I. Konventionernes forhistorie.

Den 21. juni 1946 nedsatte FN's økonomiske og sociale råd (ECOSOC) en særlig kommission for menneskerettigheder, hvis væsentligste opgave har været at give ideen om menneskerettighederne og de fundamentale frihedsrettigheder et konkret indhold og dermed åbne vejen for skabelsen af retligt bindende forpligtelser på menneskerettighedsområdet for alle verdensorganisationens medlemmer. Efter to års arbejde vedtoges den 10. december 1948 som et første skridt Verdenserklæringen om Menneskerettigheder, hvorved man imødekom kravet om en nærmere definition af de rettigheder og friheder, som kun er omtalt i generelle vendinger i FN-pagten. Erklæringen kan karakteriseres som en programerklæring, der uden at pålægge staterne pligter i juridisk forstand opfordrer nationerne til at stræbe efter at fremme respekten for og overholdelsen af de i erklæringen nærmere definerede rettigheder.

Opgaven for menneskerettighedskommissionen blev herefter at søge udarbejdet en eller flere konventioner om menneskerettigheder, der medfører retlige forpligtelser for de deltagende stater. Dette arbejde afsluttedes efter 18 års forløb med vedtagelsen på FN's 21. generalforsamling den 16. december 1966 af de to konventioner med tilhørende valgfri protokol, til hvis ratifikation der ved nærværende forslag søges folketingets tilslutning.

Medens det oprindeligt havde været tanken i lighed med verdenserklæringen at samle såvel de borgerlige og politiske som de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder i en enkelt konvention, besluttedes det under 6. generalforsamling i 1952 at opdele de to grupper af menneskerettigheder i hver sin konvention. Grunden hertil var, at en konvention om de traditionelle borgerlige og politiske rettigheder som følge af disse rettigheders relativt klart definerede karakter i princippet straks ville kunne sættes i kraft og håndhæves gennem en international kontrol. Derimod måtte en konvention om de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder i højere grad være progressiv i sit princip og omhandle rettigheder, der kun efterhånden ville kunne gennemføres i samtlige medlemsstater. Medens beskyttelsen af borgerlige og politiske rettigheder hovedsagelig forudsætter, at staten afstår fra indgreb i dem, kræves der derimod positiv handling til fremme af de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder. Denne forskel i karakteren af de to grupper menneskerettigheder har sat sig tydelige spor i de respektive konventioners kontrolbestemmelser.

På det regionale plan var det medlemmerne af Europarådet, der som de første tog skridt til at realisere FN's verdenserklæring om menneskerettigheder. Den 4. november 1950 vedtoges i Rom Den europæiske Menneskerettighedskonvention angående visse borgerlige og politiske rettigheder, og den 18. oktober 1961 vedtoges i Turin Den europæiske Socialpakt til beskyttelse af de økonomiske og sociale rettigheder. Begge disse konventioner er med folketingets samtykke ratificeret af Danmark ved kgl. resolution af henholdsvis 31. marts 1953 og 13. februar 1965. Der henvises *dels* til Rigsdagstidende 1952-53, Folketingets forhandlinger, spalte 1100, 1141, 1385, 3492, Tillæg A spalte 3025, Tillæg B spalte 429, Tillæg C spalte 347, 475 *dels* til Folketingstidende 1964-65, Folketingets forhandlinger spalte 456, 632, 2350, Tillæg A spalte 145, Tillæg B spalte 205, Tillæg C spalte 71. Ved gennemførelsen af disse to europæiske konventioner har Danmark allerede opfyldt en række af de forpligtelser, der indeholdes i de to FN-konventioner.

II. Konventionernes ikrafttrædelse.

Hver af konventionerne træder ifølge deres indhold i kraft tre måneder efter datoen for deponeringen af det 35. ratifikations- eller tiltrædelsesinstrument hos De forenede Nationers generalsekretær. Den valgfri protokol til konventionen om borgerlige og politiske rettigheder træder i kraft tre måneder efter, at det 10. ratifikations- eller tiltrædelsesinstrument er deponeret hos FN's generalsekretær, forudsat at selve konventionen er trådt i kraft. Deltagelse står åben for ethvert medlem af De forenede Nationer, af en af særorganisationerne, af Den mellemfolkelige Domstol samt for enhver anden stat der af FN's Generalforsamling indbydes til at deltage i konventionen.

Indtil nu har 45 lande undertegnet konventionen om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, 46 lande konventionen om borgerlige og politiske rettigheder og 16 lande den valgfri protokol. Konventionerne og protokollen er undertegnet af samtlige nordiske lande. Danmark undertegnede den 20. marts 1968. Blandt de øvrige lande, der har undertegnet konventionerne, kan nævnes England, Nederlandene, Belgien, Vesttyskland, Italien, Sovjetunionen og de østeuropæiske lande samt en række af de latinamerikanske lande. Foruden de nordiske lande har en række af de latinamerikanske stater undertegnet den valgfri protokol.